

Dạy học đọc cho học sinh lớp 1 ở huyện Lai Vung, tỉnh Đồng Tháp bằng biện pháp tạo hứng thú học tập

Trần Đức Hùng* Huỳnh Hiền Thảo**

*TS, GVC, Trường Đại học Đồng Tháp (tác giả liên hệ)

** HVCH, Trường Đại học Đồng Tháp

Received: 5/11/2024; Accepted: 7/11/2024; Published: 15/11/2024

Abstract: Interest in reading is an important factor that helps first graders approach language naturally and effectively, while laying the foundation for self-study and thinking development in the future. In this article, we have researched and analyzed specific measures to create interest in reading for first graders, including the use of visual aids, group activities, learning games, and building a friendly reading environment. From the above measures, we aim to create interest in reading for first graders in Lai Vung district, Dong Thap province. We hope that this will be a useful reference for teachers and parents in creating interest in reading for first graders, contributing to building a generation of students who love language, are eager to learn, and have deep reading comprehension skills.

Keywords: Measures, reading, reading interest, students.

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay, kỹ năng đọc đóng vai trò nền tảng trong quá trình học tập và phát triển học sinh (HS), đặc biệt là ở cấp tiểu học. Đối với HS lớp 1, đây là giai đoạn quan trọng để hình thành thói quen học tập, phát triển khả năng đọc, tư duy sáng tạo và nuôi dưỡng niềm yêu thích học đọc. Tuy nhiên, thực tế cho thấy nhiều HS lớp 1 chưa hứng thú với giờ học đọc. “Hứng thú là thái độ đặc biệt của cá nhân đối với đối tượng nào đó, vừa có ý nghĩa đối với cuộc sống, vừa có khả năng mang lại khoái cảm cho cá nhân trong quá trình hoạt động. Khái niệm này vừa nêu được bản chất của hứng thú, vừa gắn hứng thú với hoạt động của cá nhân” [4]. Nếu HS không hứng thú sẽ dẫn đến tình trạng thụ động, chán nản, và hiệu quả học tập không cao. Để giải quyết những hạn chế trên, giáo viên (GV) cần có những biện pháp cụ thể và phù hợp để tạo hứng thú học tập trong giờ học đọc. Trong bài viết này, chúng tôi đưa ra những biện pháp dạy học tích cực nhằm hình thành thói quen học tập tích cực, tạo hứng thú học tập cho HS, từ đó giúp HS yêu thích học đọc, đồng thời nâng cao chất lượng giảng dạy của GV.

2. Một số biện pháp dạy học tích cực tạo hứng thú học tập trong dạy học đọc cho HS lớp 1

Theo Chương trình Giáo dục phổ thông (GDPT) 2018 của Việt Nam, khái niệm “đọc” không chỉ là quá trình nhận diện chữ và hiểu nghĩa mà còn là một phần của năng lực ngôn ngữ toàn diện. Chương trình GDPT 2018 coi “đọc” là một trong bốn kỹ năng ngôn ngữ chính (nghe, nói, đọc, viết), nhấn mạnh tầm quan

trọng của việc phát triển năng lực đọc hiểu cho HS. Như vậy, để tạo hứng thú học tập cho HS lớp 1, GV cần sử dụng đa dạng các biện pháp khác nhau.

2.1. Biện pháp sử dụng trò chơi học tập

P.G. Xamarucova cho rằng, trò chơi học tập “là những trò chơi có nhiệm vụ chủ yếu là giáo dục và phát triển trí tuệ cho trẻ em” [dẫn theo 2].

2.1.1. Mục đích, ý nghĩa

Mục đích của trò chơi chuyển tải mục tiêu của bài học, giúp cho HS tham gia vào các trò chơi có nội dung xoay quanh nội dung bài mà HS đã học. Trò chơi có thể áp dụng trong bất cứ phần nào của bài học tùy vào sự chuẩn bị của GV.

Trò chơi không chỉ giúp HS học tập hứng thú mà còn xây dựng thái độ tích cực đối với việc học đọc, giúp HS yêu thích môn Tiếng Việt và tự tin hơn trong việc học đọc và sử dụng ngôn ngữ.

2.1.2. Cách tiến hành biện pháp

Bước 1: Chuẩn bị GV lựa chọn trò chơi phù hợp, phương tiện hoặc công cụ cần thiết cho trò chơi.

Bước 2: GV giới thiệu trò chơi

Bước 3: Tiến hành trò chơi.

Bước 4: Kết thúc trò chơi GV nhận xét và đánh giá.

2.1.3. Ví dụ minh họa

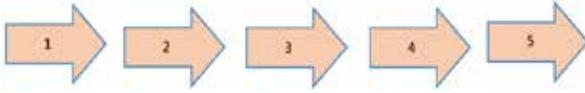
Ví dụ 1: Bài đọc: *Bông hoa niềm vui*. (Tiếng Việt 1 – Chân trời sáng tạo, tập 2, tr. 26)

Bài đọc trên, chúng tôi sử dụng trò chơi “Thi đọc tiếp sức” và có thể tiến hành như sau:

Bước 1: Chuẩn bị

- Thời gian chơi: 7 phút

- Một đồng hồ (bấm thời gian chơi)
- Chọn 1 HS làm trọng tài
- Chọn đội chơi: 3 đội mỗi đội 5 HS lần lượt xếp hàng ngang trên bảng

Bước 2: Giới thiệu trò chơi

- Các đội chơi lần lượt lên bảng đứng thành hàng ngang, quay mặt về phía các bạn; mỗi thành viên trong đội chơi cầm một quyển sách giáo khoa đã mở sẵn.

- Khi nghe lệnh trọng tài hô “bắt đầu”, người số 1 (đầu hàng bên phải hoặc bên trái) phải đọc câu thứ nhất của bài một cách rõ ràng, chính xác và nhanh. Dứt tiếng cuối cùng của câu thứ nhất, người số 2 (cạnh vị trí của người số 1) mới được đọc tiếp câu thứ 2... cứ như vậy cho đến người cuối cùng của nhóm; nếu chưa hết bài, câu tiếp theo lại đến người số 1 đọc – người số 2 đọc... cho đến hết bài thì dừng lại. Trọng tài tính thời gian và ghi số phút đọc xong toàn bài của từng nhóm.

Bước 3: Tiến hành trò chơi

- Các đội tham gia trò chơi. Trọng tài cùng các nhóm theo dõi bạn đọc cùng nhận xét và tính điểm “thi tiếp sức” như sau: mỗi câu văn đọc chính xác, đúng quy định được 1 điểm; không được tính điểm nếu vi phạm một trong các trường hợp sau:

- + Đọc sai, lẫn hay thừa, thiếu tiếng trong câu.
- + Đọc tiếp câu sau khi người đọc câu trước chưa xong.
- + Đọc liền hai câu trở lên.

Bước 4: Kết thúc trò chơi và đánh giá

- Khi các nhóm đã đọc xong, trọng tài công bố kết quả về thời gian đọc và điểm số của từng nhóm. Nhóm nào được nhiều điểm nhất (ít hoặc không mắc lỗi) và có thời gian đọc ít nhất là nhóm đó giành phần thắng trong trò chơi “đọc tiếp sức” theo sách.

- GV nhận xét - đánh giá sau trò chơi.
- Đội thắng: Được GV tuyên dương trước lớp bằng một tràng pháo tay.
- Đội thua: Xếp thành hàng, bắt chước tiếng kêu của các loài động vật: mèo, gà, lợn...

Ví dụ 2: Bài 1: Đạo phở (Tiếng Việt 1 – Chân trời sáng tạo, tập 2, tr. 116)

Bài đọc trên, chúng tôi sử dụng trò chơi “*Đọc thơ truyền điện*” và có thể tiến hành như sau:

Bước 1: Chuẩn bị: (1) Thời gian chơi: 3 phút; (2) Học thuộc các bài thơ đã quy định, bài “*Đạo phở*”; (3) Lập các nhóm chơi có số HS bằng nhau (4 đến 6 HS); cử 01 HS làm trọng tài; xác định bài thơ “*Đạo phở*”

đã học thuộc lòng đọc theo lối «truyền điện».

Bước 2: Giới thiệu trò chơi

- Trọng tài công bố tên bài thơ “*Đạo phở*” sẽ đọc truyền điện; nêu cách chơi và yêu cầu cần thực hiện đúng:

- Hai nhóm cử đại diện bắt thăm (hoặc “*oản tù tì*”) để giành quyền đọc trước.

- Đại diện nhóm đọc trước (A) sẽ đứng lên đọc câu thơ đầu tiên của bài rồi chỉ định thật nhanh (“*truyền điện*”) một bạn bất kỳ của nhóm đối diện (B). Bạn được chỉ định phải đứng dậy thật nhanh để đọc tiếp câu thơ thứ hai của bài; nếu đọc đúng và trôi chảy thì sẽ được chỉ định ngay một bạn ở nhóm kia (A) đọc tiếp câu thơ thứ ba... cứ như vậy cho đến hết bài. Trường hợp người bị chỉ định (bị “*truyền điện*”) chưa đọc ngay (vì chưa thuộc), các bạn ở nhóm đối diện sẽ hô “*một, hai, ba*” (hoặc phải đứng yên tại chỗ (bị “*điện giật*”); người đã đọc câu thơ trước sẽ được chỉ định một lần nữa để bạn khác trong nhóm đối diện đứng lên đọc tiếp...

- Đọc hết lượt một bài thơ, hai nhóm có thể chơi lại lần thứ hai và đổi lại nhóm đọc trước, hoặc chuyển sang đọc truyền điện với bài thơ khác.

Bước 3: Các đội tham gia trò chơi.

Bước 4: Kết thúc trò chơi và đánh giá

- Kết thúc trò chơi: Nhóm nào có nhiều người phải đứng (không thuộc bài - bị “*điện giật*”) là nhóm thua cuộc.

- Đội thắng: Mỗi thành viên sẽ nhận được 1 cây bút chì.

- Đội thua: Rút kinh nghiệm hát tặng đội thắng và cả lớp 1 bài hát.

- GV nhận xét - đánh giá sau trò chơi.

2.2. Biện pháp dạy học trực quan

Biện pháp trực quan là sử dụng các hình ảnh, video, vật dụng hoặc công cụ hỗ trợ để minh họa và làm rõ nội dung bài học, giúp HS dễ hiểu và hứng thú hơn với giờ học đọc.

2.2.1. Mục đích, ý nghĩa

Mục đích của biện pháp dạy học trực quan là giúp HS nắm bắt, hiểu và ghi nhớ nội dung bài học một cách dễ dàng, trực quan và sinh động.

- Giúp thu hút sự chú ý và tập trung của HS
- Phát triển tư duy, trí tưởng tượng và khả năng quan sát

- Tạo hứng thú và động lực học đọc cho HS

2.2.2. Cách tiến hành biện pháp

Bước 1: GV chuẩn bị phương pháp trực quan (ti vi, máy chiếu, máy tính gồm các mô hình, hình ảnh, hình vẽ, hệ thống kênh chữ, video, ...) có liên quan

trực tiếp đến nội dung bài học.

Bước 2: HS quan sát, khai thác, nhận xét thông tin từ trực quan để giải quyết vấn đề của bài học.

Bước 3: GV nhận xét, kết luận vấn đề.

2.2.3. Ví dụ minh họa

Bài 1: Chào xuân (Tiếng Việt 1 - Chân trời sáng tạo, tập 2, tr. 44)

Bài học này GV có thể sử dụng tranh ảnh minh họa trong dạy học trực quan như sau.

Bước 1: (1) GV chuẩn bị tranh về mùa xuân; (2) Kết nối máy tính với tivi để trình chiếu tranh.

Bước 2:

- GV chiếu lên tivi và hướng dẫn HS quan sát tranh.

- Hướng dẫn HS cùng trao đổi với bạn để phỏng đoán về nội dung được thể hiện trong tranh qua các câu hỏi gợi ý.

- GV hướng dẫn HS quan, cùng trao đổi với bạn để phỏng đoán về nội dung được thể hiện trong tranh qua các câu hỏi gợi ý: Tranh vẽ cảnh gì? Vì sao con biết? Tranh vẽ những ai? Họ đang làm gì, ở đâu? Cảnh ngày Tết trong tranh có gì giống và khác với cảnh ngày Tết ở nơi con sinh sống? Vào ngày Tết con thường đi những đâu?

Bước 3: GV nhận xét câu trả lời của HS - tuyên dương.

2.3. Biện pháp hoạt động nhóm: Hoạt động nhóm là một trong những biện pháp giảng dạy hiệu quả trong môn Tiếng Việt, đặc biệt ở lớp 1, giúp HS hứng thú học tập, phát triển khả năng đọc và làm việc cùng bạn bè.

2.3.1. Mục đích, ý nghĩa của biện pháp

- Thông qua thảo luận, trao đổi trong nhóm, HS có cơ hội luyện tập đọc hiểu và nắm bắt nội dung văn bản hiệu quả hơn.

- Giúp HS đưa ra ý kiến cá nhân, giải quyết các câu hỏi và tình huống học tập một cách sáng tạo.

- Tạo cơ hội để HS cùng nhau khám phá nội dung bài học một cách sâu sắc, giúp HS ghi nhớ kiến thức lâu hơn.

2.3.2. Cách tiến hành biện pháp

Bước 1: Chuẩn bị và hướng dẫn

Bước 2: Tiến hành hoạt động nhóm

Bước 3: Trình bày kết quả và phản hồi

Bước 4: Đánh giá và tổng kết

2.3.3. Ví dụ minh họa

Bài 1: Mẹ của thỏ bông (Tiếng Việt 1 - Chân trời sáng tạo, tập 2, tr. 62)

Bài học này GV có thể tiến hành các bước như sau.

Bước 1: Chuẩn bị và hướng dẫn

- Sách giáo khoa Tiếng Việt lớp 1.

- GV chia lớp thành các nhóm nhỏ (4 HS mỗi nhóm) và giao nhiệm vụ cho từng nhóm.

GV hướng dẫn các nhóm thực hiện các nhiệm vụ sau: đọc trơn bài «Mẹ của thỏ bông» – HS đọc theo lượt, từng bạn trong nhóm đọc một câu ngắn. Các thành viên trong nhóm lắng nghe, hỗ trợ sửa lỗi phát âm nếu bạn đọc sai.

Bước 2: Thảo luận nhóm: Mỗi nhóm bắt đầu thảo luận và thực hiện nhiệm vụ của mình. GV đi tới từng nhóm để hướng dẫn, hỗ trợ và khuyến khích HS cùng tham gia, lắng nghe nhau và đóng góp ý kiến.

Bước 3: Trình bày kết quả. Sau khi hoàn thành nhiệm vụ, các nhóm lần lượt trình bày trước lớp.

Bước 4: Đánh giá và tổng kết

- GV nhận xét phần trình bày của từng nhóm, khen ngợi sự nỗ lực, tinh thần hợp tác của HS.

- GV cũng có thể khen thưởng nhóm hoạt động hiệu quả nhất để khuyến khích HS cố gắng hơn trong các lần học nhóm sau.

3. Kết luận: Hứng thú có vai trò rất quan trọng trong việc nâng cao hiệu quả của quá trình dạy học. Có nhiều biện pháp giúp gây hứng thú cho HS. Qua thực tế nghiên cứu, khảo sát, chúng tôi nhận thấy việc đề xuất biện pháp tạo hứng thú học tập trong dạy học đọc cho HS lớp 1 là rất cần thiết. Mỗi một biện pháp đều có những đặc điểm và phương pháp vận dụng riêng. Chính vì vậy, GV cần lựa chọn, kết hợp nhiều biện pháp với nhau để việc gây hứng thú cho HS có kết quả. Tuy nhiên, để tổ chức dạy học đạt hiệu quả, GV cần thể hiện sự tận tâm, đặc biệt phải thể hiện tốt nhất vai trò của mình trong quá trình hướng dẫn HS luyện đọc./.

Tài liệu tham khảo

1. Lê A (chủ biên), Nguyễn Quang Ninh, Bùi Minh Toán (2016). *Phương pháp dạy học Tiếng Việt*. NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

2. Nguyễn Kim Chuyên (2012). *Xây dựng và sử dụng trò chơi dạy học nhằm tích cực hóa hoạt động học tập của sinh viên sư phạm trong dạy học môn Giáo dục học ở Trường Đại học Đồng Tháp*. Báo cáo tổng kết đề tài khoa học và công nghệ, Trường Đại học Đồng Tháp, mã số C.2012.12.

3. Bùi Mạnh Hùng (tổng chủ biên), Nguyễn Thị Ly Kha (chủ biên), Nguyễn Thành Ngọc Bảo, Phạm Vĩnh Lộc, Nguyễn Lương Hải Như, Nguyễn Thị Xuân Yên (2020). *Tiếng Việt 1* (tập 2). NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

4. Nguyễn Quang Uẩn (2002). *Tâm lí học đại cương*. NXB Đại học Quốc gia, Hà Nội.